Hva vet vi om barn som bor i fosterhjem i dag?

- Hva vet vi om behov og virksome tiltak?

Stine Lehmann
PhD / spesialist i klinisk barne- og ungdomspsykologi
Forsker II, RKBU-Vest

uni Research

Flyttinger ut av hjemmet i Norge

- 9 av 10 barn som må flytte fra foreldre, flytter til foster familier
- Mer enn 11.700 barn lever i fosterfamilier
- 25% i familie og nære nettverk
- Alder:
  - 0-2 586
  - 3-5 1149
  - 6-17 8639
  - 18-22 1396
- 1500 (17 %) av barn under omsorgsovertakelse har innvandrerbakgrunn, halvparten er norskfødte med innvandrerforeldre

SSB, 2016; Dyrhaug og Sky, 2015

uni Research

Flyttinger ut av hjemmet i Norge

- Familiepreserverende fokus: Tjenester rettet mot støtte av foreldres omsorgsfunksjoner (Gilbert, Parton & Skivenes 2011)
- Når barn blir plassert utenfor hjemmet, har deres familie mottatt hjelpetiltak i tre år i snitt (Christiansen & Andersen 2010)
- Mulig side-effekt: Forlenget eksponering for skadelige omsorgsbetingelser?

uni Research

Hvordan snakker vi om behov?

Tidligere barnevernsbarn:

– Min diagnose var for lite kjærlighet

Alexander fikk stempelet «adferdsforstyrret». Det han trengte var kjærlighet og omtanke.

Debatt: Barnevern

Å pøse på med kjærlighet bør ikke oppfattes som selve løsningen på alt arbeid med ungdom i barnevernet

Når de i klare ord avviser at vonde barndomserfaringer kan føre til psykiske lidelser, er det behov for å ta til motmæle.

MENINGER 8. AUGUST 2017 KL. 15.40 DEL PÅ FACEBOOK

Av Ine Haver, sosionom med videreutdanning i vold og traumatisk stress, Stavanger barneverntjeneste og Jan Storø, dosent ved Høgskolen i Oslo og Akershus .

uni Research

Omsorgssvikt og mishandling

«Et sykdomsfremkallende relasjonelt miljø

som utgjør en betydelig risiko for hemming

av biologisk og psykologisk utvikling på tvers av

et bredt spekter av områder og fungering»

(Cicchetti and Toth, 2005,p. 414., fritt oversatt)

Omsorgssvikt og mishandling

Konsekvenser:

Psykososiale konsekvenser som omfatter en vidt spenn av psykiske vansker

(Kessler et al., 2010; Gilbert et al., 2009; Norman et al., 2012; Vachon et al. 2015)

Ingen sterk støtte for spesifikke sammenhenger mellom ulike former for belastninger, og typer psykiske problemer

(R. Gilbert et al.; Kessler et al., 2010)

For barn plassert utenfor hjemmet, er **høyere alder ved plassering**, og **økende antall plasseringer** assosiert med økende grad av psykiske vansker og relasjonsforstyrrelser

(Pears et al., 2010; Jones et al., 2011)

Fosterbarns omsorgserfaringer før plassering

Lehmann, Havik, Havik & Heiervang 2013

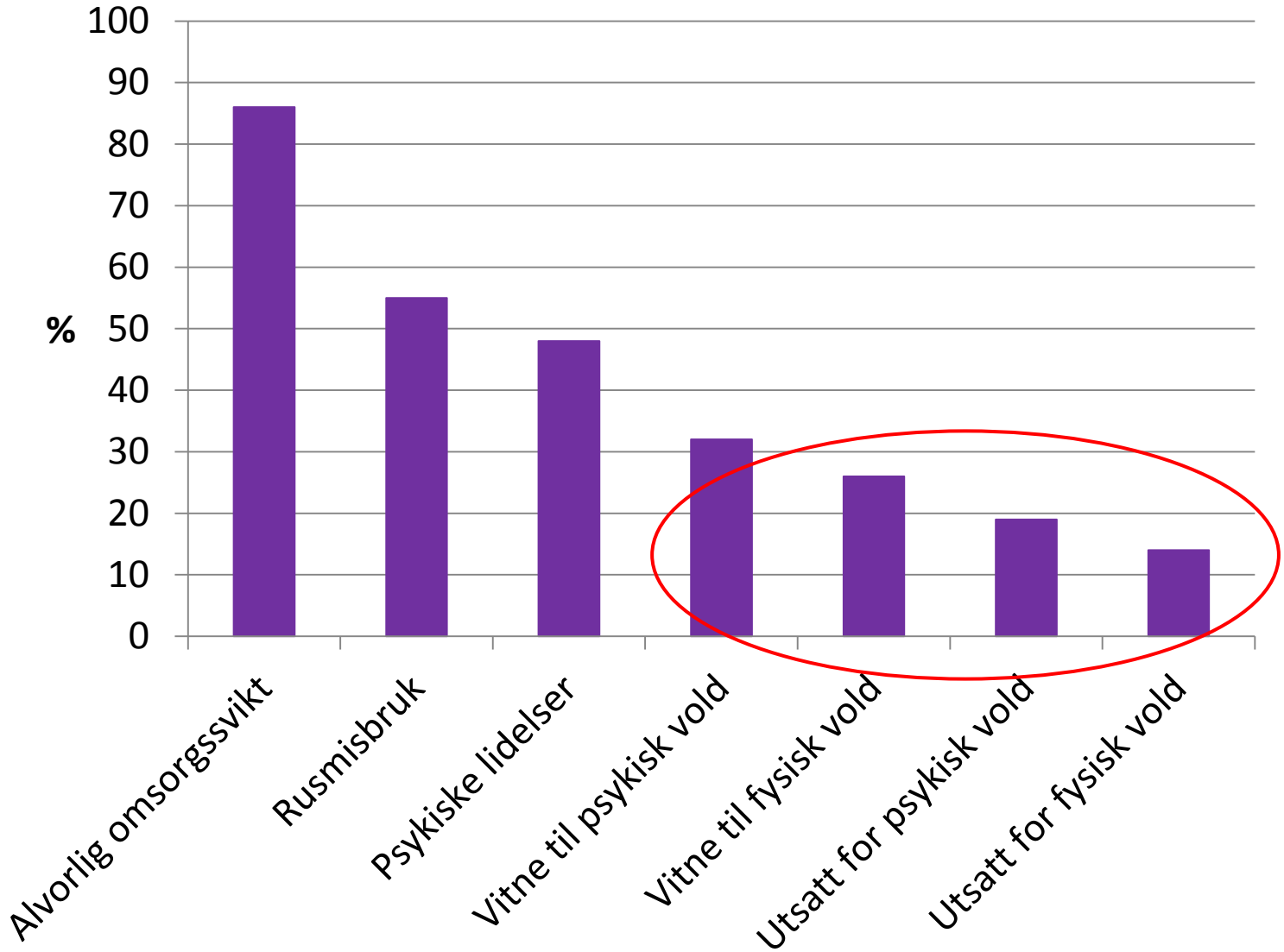

Å leve med vold rammer bredt

Lehmann, Havik, Havik & Heiervang 2013

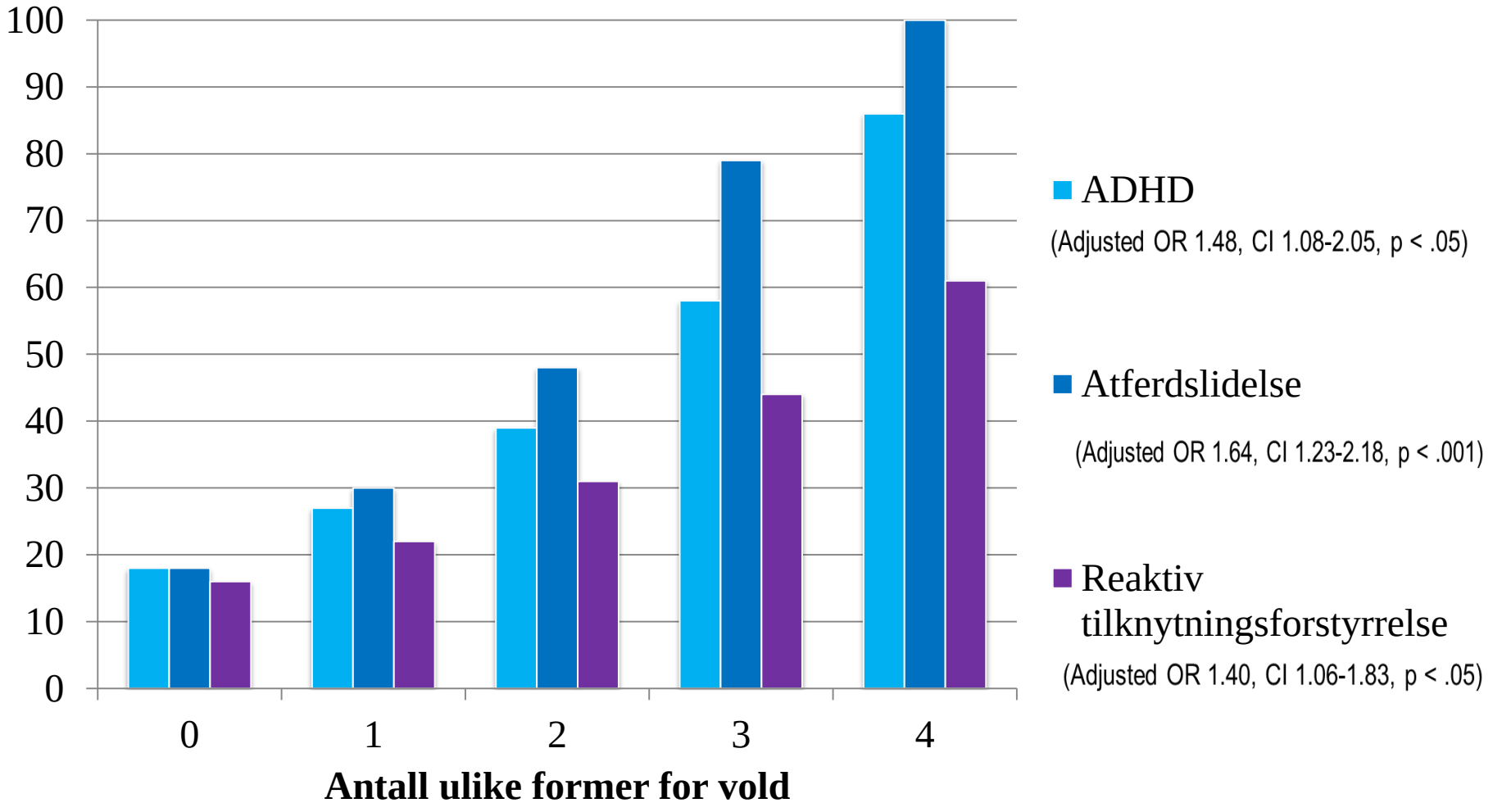

Psykiske lidelser hos barn i fosterhjem

Lehmann, Havik, Havik & Heiervang 2013

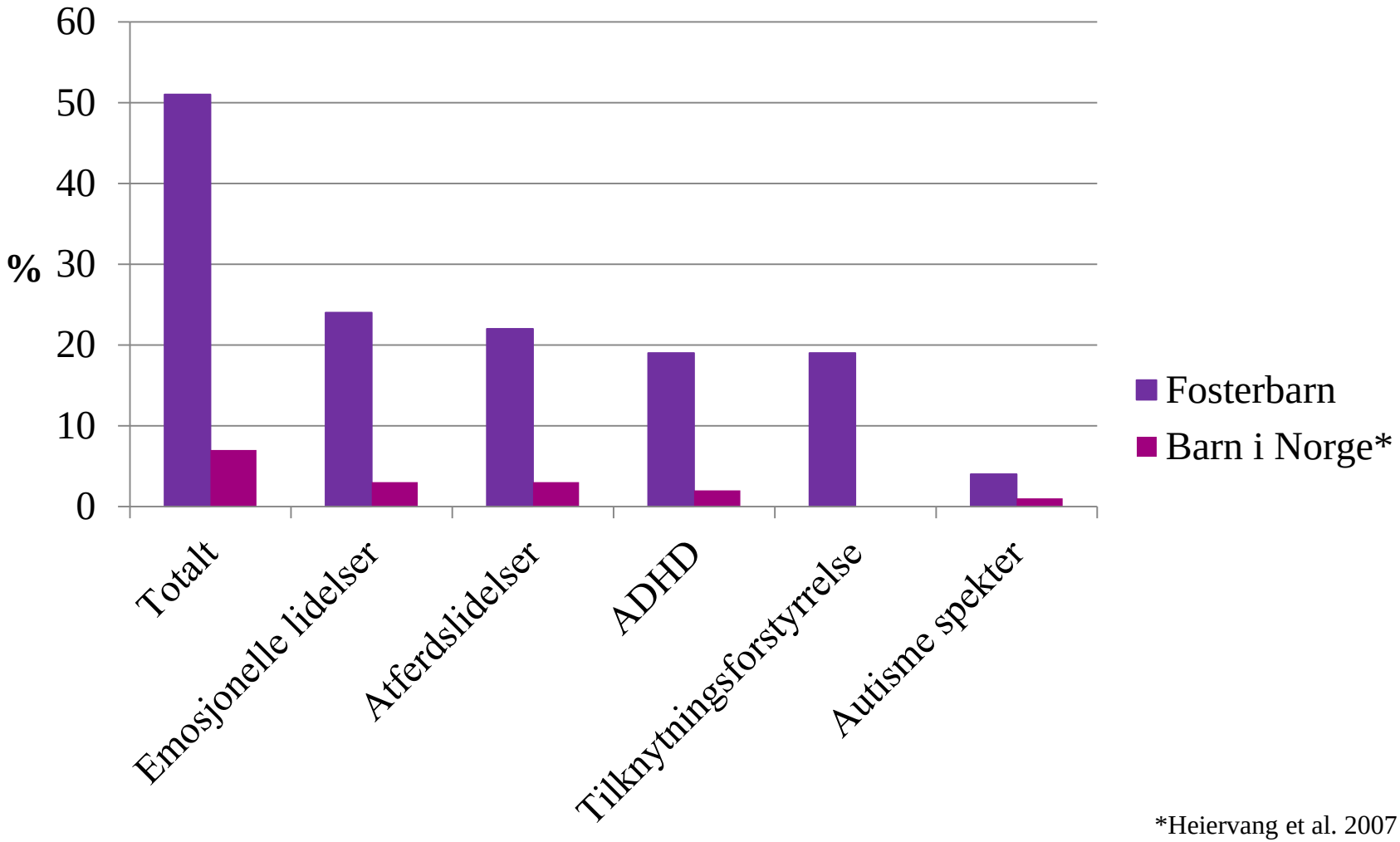

*Heiervang et al. 2007

Fysisk helse og tann-helse hos fosterbarn

Sammenliknet med jevnaldrende:

- Lav vaksinasjonsgrad
- Større vansker med overvekt, feilernæring og andre livsstilsrelaterte vansker
- Høy forekomst av tenåringsfødsler

Vinnerljung et al, 2007; Brännström et al, 2015

Ved tidspunkt for plassering (7-17 år):

- Ubehandlet og/eller uoppdagede helseproblemer: Hørsel, syn, allergier, kroniske smerter, infeksjoner, alvorlige fordøyelsesvansker
- Annethvert barn hadde karies som krevde rask behandling

Kling, Vinnerljung, Hjern 2016

uni Research

Skole og utdannelse

Ungdommer i kontakt med barnevernet presterer nesten én hel karakter lavere enn jevnaldrende

Figur 7.1 Fordeling av standpunktkarakterene etter kjønn og utvalg.

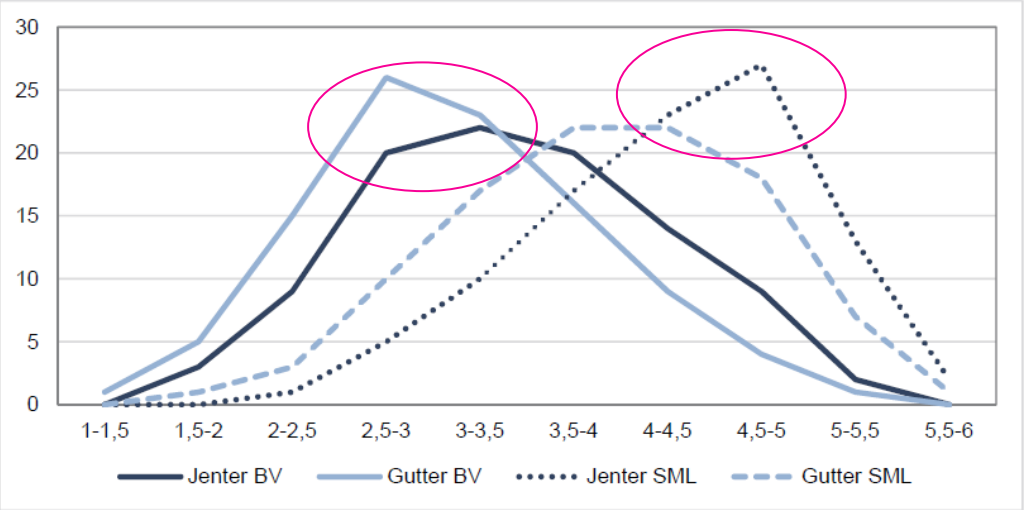

Figur 7.3 Standpunktkarakterer 10. klasse i gruppen utsatt for omsorgssvikt, etter tiltakstype og kjønn.

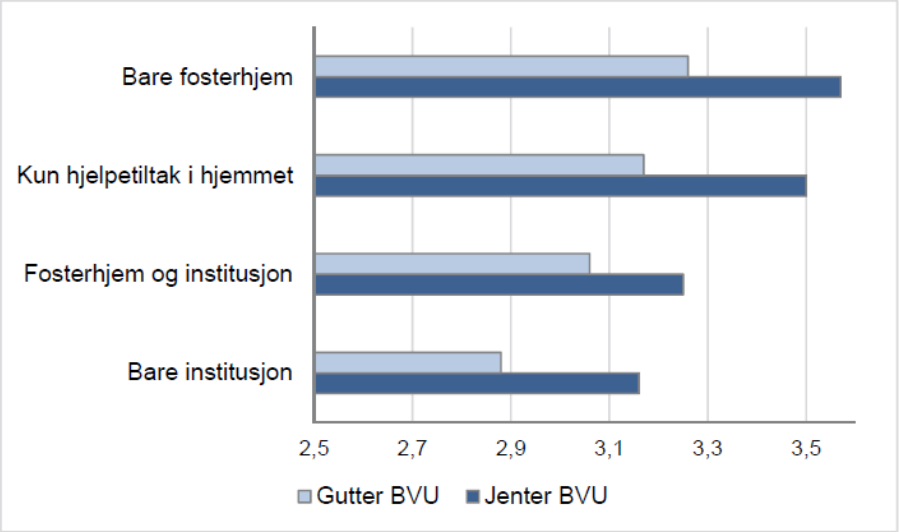

Risikofaktorer:

Kjønn

Lavt utdanningsnivå hos foreldre

Flere typer omsorgssvikt

K. Valset, Nova rapport 9/14

Flytting til fosterhjem, blir det bedre?

Meta-studie: gjennomgang av 81 enkelt-studier som fulgte fosterbarn over tid (Goemans et al., 2015)

- Dagliglivs-fungering
- Internaliseringsproblemer
- Eksternaliseringsproblemer
- Totale vansker

} Ingen bedring eller forverring i løpet av barnets tid i fosterhjemmet

uni Research

Vekst og utvikling for utsatte barn: Resiliens

«Redusert sårbarhet ved utsettelse for

psykososiale risikofaktorer, å komme over

stress eller belastning, eller et relativt ok

resultat på tross av utsettelse for risiko»

Rutter 2006

uni Research

Resiliens hos barn utsatt for mishandling

- Sjeldnere hos mishandlede barn: Ofte flere samtidige risikofaktorer
- Ca. 10-25% av barn utsatt for mishandling oppnår resilient fungering
- Økende resiliens gjennom livsløpet

(Hasket et al., 2006, Walsh, Dawson & Mattingly, 2010)

uni Research

Foto: Impulsfoto

«Alle har jo sin historie. Jeg har en mor som er sprøytenarkoman, og jeg er oppvokst i et fosterhjem som har tatt godt vare på meg i alle år»

Christopher W. Davidsen

Årets kokk 2015
Sølvvinner Bocuse d'Or 2017

uni Research

Resiliens hos barn utsatt for mishandling

- **Relasjonsfaktorer**
- **Emosjonsregulering**
- **Gen X Miljøinteraksjon**

(Collishaw et al., 2007; Bolger & Patterson, 2003;
Curtis & Cicchetti 2007; Jaffee et al. 2004;
Karg et al, 2011; Belsky et al 2007, Ellis et al 2011)

Illustration by Gérard DuBois
In *Stanford Medicine*, Fall 2015

uni Research

Når vi ikke klarer å møte behovet

«..barnevernstenesta skulle frå starten gitt fosterheimen tett oppfølging og målretta rettleiing. Det burde i tillegg vore vurdert andre tiltak for at dei skulle klare oppgåva dei fekk. For Ida var det ei stor sorg at ho måtte flytte derifrå….»

Tilsynsrapport, 2016, Fylkesmannen i Hordaland

Ida var fosterbarn i 7 uker

Veiledning: nøkkelstrategi for bedre utviklingsutfall

Sentrale felleskomponenter:

- Styrke barnets tilknytning til fosterforeldre
- Redusere barnets emosjonelle vansker og atferdsvansker
- Vektlegge barnets resurser

Leve et al., 2012

uni Research

Veien videre: Behov for mer kunnskap om:

- Utvikling over tid
- Effekt av evidensbasert behandling for fosterbarn
- Brukererfaringer
- Resiliens og Livskvalitet

uni Research

Ung i fosterhjem 2016-2020

Hvordan går det med fosterbarn fra barndom til ungdomsår?

Stabilitet og endring

Ungdom 11-17 år og deres fosterforeldre deltar i studien (N = 405)

Forskningsrådet

uni Helse

STØTTET AV EXTRASTIFTELSEN

UNIVERSITAS BERGENSIS

Landsforeningen for barnevernsbarn

NORSK FOSTERHJEMSFORENING

Service utilization and quality of life in foster youth

2017-2020, Dr grads stipendiat Marit Larsen

- Hva slags tjenester mottar barna og fosterfamiliene; kjennetegn ved de som mottar hjelp
- Oppleves hjelpen nyttig og tilpasset deres behov
- Faktorer som fører til positiv utvikling og livskvalitet hos ungdom i fosterhjem

uni Research

STØTTET AV EXTRASTIFTELSEN

Landsforeningen for barnevernsbarn

NORSK FOSTERHJEMSFORENING

Hva vet vi om barn som bor i fosterhjem i dag?

Mer enn nok til å handle, sammen

stine.lehmann@uni.no

uni Research